ГЛАС ИСТИНЕ.

Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку, духовну књижевност, животописе, старине и православне црквено-народне потребе.

Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Бр. 24. У Новоме Саду 31. Децембра 1887. Год. IV.

О НАЗАРЕНСТВУ.

[Пише Јован Малушев, парох.]

(Наставак.)

Види се јасно како Назарени из једног греха у други улазе, ил из једне заблуде у другу падају, јер не иду по виделу јеванђелске истине, већ тумарају по мраку незнања исто онато, као онај, који непознавајући предела у који је заишао наиђе на глиб, те мучећи се да се из њега извуче, још се јаче углиби, док на послетку са свим не утоне. Познато је, да се грех за грехом ваља, док сву душу не окаља.

Да саслуша исповедање вере онога члана, који се је искајао и осетио потребу крштења, и да крсти, тврде Назарени, да није нужно освећено лице. Крстити може сваки онај, који је у њиховој вери, т. ј. на начин који они одређују, крштен, особито ако је вичан добром читању и још бољем разумевању св. писма — наравно по њиховом схваћању. То је заблуда, и она је последица заблуде о јерархији. О овој последњој заблуди говорили смо на другом месту и видели смо, да је јерархију сам Господ установио, да ју је апостолима предао, да је њима, апостолима, а не целом друштву верујућих, рекао Христос: „Идите дакле и научите све народе крстећи се у име Оца и Сина и св. Духа, учећи их да све држе што сам вам заповедио“ (Мат. XXVIII. 19—20); а ови пак „полагањем руку“ наставили и да је путем прејемства дошло до нас.

Епископи и пресвитери, као прејемници апостолски вршили су то своје право увек па и данас врше. Они и нико други није имао права крстити. Ђаконима пак, као помагачима епископским и пресвитерским при свршавању тајана, није дозвољено крстити увек, осим у случају нужде. Тако исто само у прекој нужди дозвољава црква православна да могу и мирјани обавити крштење, али мора свештеник то крштење допунити, т. ј. ако тако крштени младенац остане жив, то свештеник свршава остали чин крштења, изузимајући оно, што је већ свршено.

Своје верне крсте Назарени ма где у пољани, где воде нађу. Ту, пошто је исповедио веру пред више сведока, без икаквог предходног освећења воде, преобучени загазе мало даље од краја, од прилике до појаса, и онај који крсти и који се крсти; за тим полаже онај, који крсти, руку на главу крстећег се и по изговору: у име оца и сина и св. духа, један пут се загњури крстећи се, не скинув му руку с главе онај, који га крсти. Чин крштења је по том свршен. За тим враћају се у зборницу сви и ту као што смо напред споменули, ломе хлеб и пију чашу.

Православна црква не признаје такво крштење за правилно и апостолским својим гласом, као увек што је, сва томе подобна крштења осудила, тако и ово осуђује и одриче му способност, да може на тај начин крштеног одвести у царство небеско.

Црква је наша увек, у најранијој младости својој, од свог првог почетка свршавала крштење трипуташњим (трикратним) погружењем у води са изговарањем речи: „у име Оца и сина и св. Духа“. Она је тај начин крштења примила од св. Апостола и од њега није одступила никад, нити ће за чију љубав одступити, већ је увек осуђивала све који и најмању промену уведоше, а камоли кад су који јеретици, као и садањи Назарени, сасвим нов, неправилан и неапостолски начин крштења уводили. Правила васионских, помесних сабора и св. отаца јасно показују, како су св. оци правосл. цркве и саборно и појединце осуђивали сваки други начин крштења и одређивали правила, по којима ће се у заједницу црквену примати они, који су друкчије, неправославно крштени.

Крштење једним погружењем противи се духу Христових речи; јер кад је Христос рекао: „Идите и научите .... крстећи их у име Оца и Сина и св. Духа“, он је тим заповедио, да се у свако име има погрузити онај који се крсти.

Црква је наша на другом васионском сабору (381) у лицу Евномијана осудила и Назарене, јер и ови као и они, једним погружењем крсте. Из седмог правила реченог сабора види се, да црква тако крштење не признаје као тајну, пошто одређује, да се они који су на тај начин крштени, имају сасвим на ново крстити.

Дакле на назаренски начин свршено крштење, не може се сматрати као тајна.

(Наставиће се.)

НЕКОЈЕ ЦРКВЕНСКЕ ОСОБИНЕ 1888. ГОДИНЕ.

Кад се зна, да је црквена хронологија природни саставни део богословске знаности и да нам хронологија, како у теоретичном, тако и у практичном погледу многа богословска питања разјашњује; онда се заиста може пожалити, да се ни на богословском заводу нашем, ни у богословској књижевности, не поклања црк. хронологији она пажња, коју заслужује. Могло би се лепо доказати, да онај свештеник, који не зна црквене хронологије, не може свршавати, како ваља, своје свештеничке дужности.

Црквена хронологија нам је компас у црквеној години: без ње нити бисмо знали, кад падају покретни празници, нити бисмо могли држати добар поредак у црквеним службама.

— А да на што су нам календари? — рећи ће можда некоји брат.

Брате и свештениче! Жалосно је, ако се за календар спутаваш и на њега ослањаш, да те поучи: кад и како треба своје свештеничке дужности да свршујеш? Срамотно је за тебе, као свештеника, да у календар загледаш: кад ће ти пасти светли празник васкресења? Знај, да ниси прави свештеник, ако по календару мораш да тражиш: које ти евангелије треба у ову или ону недељу читати?

Свештеник треба да је сам собом — живи календар. Наши календари често су тако погрешно удешени, да се свештеник — баш и да није зазорно — не би смео на календар ослонити. Календарске делове уређују

нам људи лајици, који се до душе могу добро разумевати у календарским и таковим црквенско-богословским пословима; али им није за срце прирасло, нити полажу довољне пажње и труда, да у календару све онако удесе, како то црква, црквенски поредак и правило и богословска наука изискује.

Ето, неки дан, хотећи да прикажемо у једном јавном листу два наша највећа календара: „Орла“ и „Годишњака“ за 1888 год. — латисмо се и тог необичног у нас посла, да прегледимо и да прикажемо и календарске делове тих календара, па нађосмо у њима толико много и тако замашних погрешака, да се на оном месту не могосмо на све ни осврнути, а некмоли ствар како треба расправити и погрешке поправити.

У тим календарима ти, брате свештениче, непажња уредникова казује и то: *да недеља пада у уторак, да петровске покладе падају у уторак, на два дана пред Спасов-дан!* — па ослони се на те календаре, ако ти свештеничка част и светиња чина то допушта. Читај евангелија по календару — па знај да их не читаш онако, како црква прописује, да их треба читати.

Ево, да се вежемо за календар, па да видимо, на што ћемо изаћи!

У „Орлу“ под 13. Дек. 1887. налазимо 29. недељу по Духови. Узмимо нови „Орао“ за 1888; па ћемо на 5 недеља доцније т. ј. под 17. Јан. 1888. наћи и опет назначену 29. недељу по Духови. Две различите недеље, између којих је размак од 5 недеља дана, крсте се једним именом 29. недеље. Која је од те две управо 29. недеља? Ако се недеља под 17. Јан. 1888. назива 29. недељом по Духови, то се она тако назива: или за то, што је то збиља 29. недеља по Духови, или за то, што се у ту недељу има читати евангелије, прописано за 29. недељу. Но не стоји ни једно ни друго! Нити је та недеља по реду 29. недеља по Духови, нити се у ту недељу чита евангелије прописано за 29. недељу!

Шта је дакле?

Збрка, забуна, неразумевање природе и црквенских особина 1888. године. Једна погрешка у календару повлачи за собом десет и више других. Ми нећемо све те погрешке помињати, јер све теку из једног извора, све су почињене из једног узрока. Рашчистићемо извор, расправићемо узрок, па ћемо тиме једним путем и погрешке исправити.

* * *

Црквена година добија свој значај од покретних празника, поглавито од Ускрса, око кога се као центра нижу и с једне и друге стране други покретни празници. Од Ускрса зависи раније или касније започињање природе, краће или дуже трајање петровскога поста. По пасхалији ускрс се креће у размаку времена од 22. марта до 25. априла, т. ј. ускрс не може бити раније од 22. марта, а доцније од 25. априла.

1888. годиа је једна од оних година, у које ускрс најкасније пада — те је у црквенско-литургичном погледу веома значајна и ванредна. Тек 2051. године по Хр. биће опет тако поздан ускрс, као 1888; а 1983. године падаће ускрс још доцније, управо најдоцније што може бити, али јер до тога времена има готово 100 година, можемо казати, да ће тешко ко од данашњих живих људи дочекати: тако дуге месојеђе (9 недеља и 3 дана), тако поздан ускрс и тако кратак петровски пост (9 дана), као што је све то у 1888. год. Значајно је у 1888 години и то, да Ђурђев-дан пада још у време часнога поста т. ј. на „велику суботу,“ што се такођер вековима не догађа. С тога ће се — мимогред буди речено — празновање Ђурђева-дне

*

морати пренети с велике суботе на други дан ускрса.

Но најзначајнија црквенско-литургијска особина у 1888 год. у томе је, што она има *прекобројних недеља*, којима црква нити је имена дала, нити прописала: која се евангелија имају читати у те недеље?

Прави нам је задатак овом приликом, да — колико можемо — расветлимо и расправимо питање о тим прекобројним недељама. —

У црквеној години има 51 недеља, које имају своје име и своје прописано евангелије. То су: 36 недеља од недеље „свих светих“ inclusive — до недеље сиропусне (поклада часнога поста), за тим 7 недеља часнога поста и 7 недеља до ускрса, па до недеље „свих светих“ — exclusive. Пошто у години има обично 52, а у некој години може да буде и 53 недеље, то се види, да би се просечно сваке године нашла по једна или две недеље, које у цркви немају имена и прописанога евангелија. То би тако и било, да се недеље броје по непокретним празницима, те да су по томе и саме непокретне, но јер се недеље равнају по покретним празницима, који с године на годину у различитом размаку времена дивергирају, то се број недеља у црквени. години наравно не мора подударати са бројем недеља у грађанској години. Н. пр. од недеље отаца (прва недеља пред божић) 1886. год., која је у извесном смислу непокретна недеља — па до те исте недеље отаца у 1887 години, протекла је равно година дана или 52 недеља; дочим од недеље Томине 1887. до те исте недеље Томине у 1888. г. протећи ће не 52, већ 55 недеља. Од божића — до божића, протече увек равно година дана, а од ускрса до ускрса — кад — година, кад — мање, или више од године, како пасхалија и природа покретних празника собом доноси.

Пошто од ускрса 1887. до ускрса 1888. има 55 недеља, а у црквеној години имају имена и прописана евангелија само за 51 недељу (а за 52. евентуално и 53. недељу — нема), то излази, да у наступајућој години има 5 прекобројних недеља.

(Свршиће се.)

РЕЧ О БОЖИЋУ.

(По Брикнеру.)

Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људма добра воља.

Хајдемо у Витлејем, рекоше некад пастири Витлејемски.

Пођимо и ми, драги христијани, данас у мислима до Витлејема, не би л' тамо могли разумети шта се све то догодило.

Но пре него што у Витлејем уђемо, зауставимо се мало на пољанама витлејемским.

Ноћ је тиха, ведра и звездана, и са тајанственом тишином обухватила је небо и земљу. А пастири чуваху своја стада.

Не умем вам причати шта су све пастири мислили гледајући у тој чаробној ноћи звездама окићено небо, али да су им мисли биле од оних чистих анђеоских снова, које се зачињу и рађају у безазленим душама, то могу тврдити, јер безазлене само душе отворено небо гледају.

И гле: њима се небеса отворише, а из небесне светлости појави се Божији весник, анђео, и рече: Христос се роди!

Данас се родио спаситељ овета, а с њим појави се множина небесних становника, који славећи превелику милост Божију певаху диван небесни славопој: Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људма добра воља.

То беше, драги христијани, јединствена ноћ, јер се у њој изврши најзнаменитији догађај од како је света и века.

Те ноћи родио се спас свету — Исус Христос.

Догађај тај изазвао је читав низ благотворних последица у роду човечанском.

Небесна тела, као: сунце, месец и звезде и после тога продужише свој пут, обрћући се у вечној, Богом одређеној кружној линији, а напоредо са тим окретањем, летило је крилато време... и у том времену избијале су на површину кад јаче, вад слабије благословене последице тог велеважног догађаја — рођења И. Христа.

Често је човек у расејаности при свагдашњим бригама као и разним теретима овога живота изгубио их из вида... и звезда, која се рођењем спаса појавила на небу човечанства, почела је бледити, но свагда кад кружење небесних тела са временом дође на ону тачку, на којој се заблистала та чудотворна витлејемска ноћ, у којој се родио спаситељ, и човечанство кад торжанствено успомену рођења тог прославља, велим увек на празник рођења Христова, онда се милијонима срдаца људских испуне неким слатким миљем и блаженим покојем тако, да се човеку, коме благостање и мир човечанства на срцу лежи, чини као да се пробудио из неког дубоког, несносног и страховитог сна, па дочекао јаву тако бајну и лепу, да због ненадне јој лепоте не сме у њу чисто да верује!..

Или, шта ти се чини, драги христијанине, кад кроз зору на Божић топови груну, а сва звона торжанствено забрује, па ступиш у св. храм, који си већином празан затицао, а сад опазиш неброј побожних људи који Бога славе?...

Зар у том узвишеном тренуту не гледаш почетак испуњењу анђеоског данашњег славопоја: Слава на висини Богу?!

А кад опет посмотриш оно мирно расположење код људи, да и сама непријатељска срца, која данашњи празник у грозној страхоти крвавог рата затиче, па ипак за данас једно другом руку примирија радо пружају, зар велим, у тој општој побожности не видиш почетак испуњењу анђеоског поздрава: и на земљи мир?

А кад по домови зађеш и свугде ону заједничку радост угледаш, зар ти тај блажени тренут не предочава, да је испуњено анђеоско покликтање: међу људма добра воља?..

Заиста, гдегод на данашњи дан тај божанствени зрак радости допре, ма он и кроз саме облаке пробити морао, ту се разлеже милопојни одјек: Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људма добра воља.

О, кад би само та слава, тај мир и добра воља за дуже времена на грешној земљи одржати се могла, али многима се на жалост чини, да је то само анђеоски сан!

Но што је људма немогуће — Богу је могуће.

Данас се родио спаситељ света, данас се спустила немоћи људској божанствена моћ. Прими дакле, христијанине, понуђену ти божанску помоћ, па ћеш тај блажени мир себи и својима прибавити. Јер, што целом свету прибавити можеш, то можеш себи и милима твојим. На то те упућује и позива празник данашњи. А празник рођења Христова у неку је руку код нашег народа и домаћа слава кућевна.

Ни један празник не засеца тако дубоко у домаћи живот, као овај.

Породица је то, што се око чесните прикупила, чланови су њени то, што у заједничкој радости пливају; па ако је данашњи празник кога од њих гдегод у туђини и затекао, како с чежњом погледа на далеки родни крај, и како му жудња све то живља бива, да је ових дана међу својима, међу својтом својом.

Они пак, који су једно према другом охладнели, како су опет у овим данима приправни више но икад да се једно другом приближе — да се измире. . .

Питам сада, ко је то што је уселио тај мир у овим данима међу људе, и ту добру вољу по кућама?

Ко ће други бити, ако није новорођени спас наш И. Хриотос, од кога се светлост свету појавила, те зраци радости и весеља тог продреше овим дверима и у најсиромашније колебе тако, да сваки, у кога је срце испуњено невиношћу, простотом и чистотом вере, са пуно радости и блаженства овако данас са св. црквом поје: „Рождество твоје Христе Боже наш озари цео свет виделом разума.“

А кад је И. Христос толики благослов и свима и свакоме донео онда, какова би тек срећа, слава, мир и радост на твом дому, христијанине, морала бити, кад би увек новорођеним Спаситељем не само кућу красио, већ кад би његову слику дубоко у срце сваког ти породичног члана урезао, и кад би небесног полаженика, који нас данас невидовно полази, непрестано у свом дому задржао, знајући: да је И. Христос заиста права душа домаћег јединства, и права потпора у домаћем искушењу.

Но хајдемо до Витлејема. Па шта видимо? Рођење спаса? Да ли је икада свет видео толику љубав, услед које сиђе на грешну земљу син божији?. . Јединац, да нас избави од вечног проклетства и да нам каже: да је милост оца небесног отворена свима, ко се покаје! . .

Је ли још видео свет таково самоодрицање, да онај, који је без почетка у вечности рођен — ступа у време?!

Је ли до сад видео свет таково самопонижење као код јединородног Сина, који васеленом дрма, а сад као немоћно дете — у убогом вертепу лежи? . .

Је ли, велим, икада видео свет таково самопожртвовање какво је спас наш И. Христос поднео за човечанство од рођења у јаслама, до распећа на крсту?!

Заиста вам кажем: новорођени је Исус слика најчистије љубави. Па у коју се породицу он усели, у њу донесе и ту неизмерну љубав, која је темељ заједници породичној.

Драги христијанине, ти не можеш у истини глава својих ни бити, ако ти није у твом раду и мислима глава И. Христос.

Мила христијанко! Ти не можеш срце твоје куће бити, ако немаш срца за твог спаситеља.

Ни једно дете не може благослов по кућу бити, ако није у Исусу Христу дететом божијим постало.

Јест, заједницу створити и у истини спојити, може само из вере рођена љубав, којој је права душа И. Христос.

Природна љубав не може то учинити, јер у њој увек има самољубља, која и онде где се за другог заузима — своју корист тражи.

Ал љубав чиста, некористољубива, пуна самопрегорења и самопожртвовања, само такова љубав чврсту заједницу оснива, која свакој бури прокосити може.

Па ипак, та природна, породична љубав, допушта се само дотле, док љубави ка Христу сметње не чини.

Јер ево како нас он опомиње: ко

љуби оца или матер више него мене, није мене достојан. Ко љуби сина или кћер више него мене, није мене достојан.

А јеси ли, христијанине, и видео, да су брачни супрузи са љубави ка Христу љубав своју нарушили? Јеси ли чуо брижну матер да се зато на своје чедо тужи, што га је научила да љуби више Бога нежел' њу саму? Та природна се љубав не губи, она се шта више учвршћује са љубави к Богу.

Данас, богољубазни, небесни полаженик невидовно полази од куће до куће. Но на жалост, какове све разлике по њима затиче! Кад бисмо хтели цртати, слика би испала разнолика, јер свака породица своју повест има. . .

Једни погледају на множину примљених доброчинства од Бога, други на множину тешког искушења. Овде бујне наде, тамо тешки сумор. Овде веселье, тамо тешки јад. Код многих трудна борба за опстанак, код мало њих радост и мир!

Па где да нађемо изједначење тој разнобојној слици? Ја мислим, оно је у речи о рођењу Спаса.

Хајдемо дакле до Витлејема. Па шта видимо? Бесконачни дар и милост божију, коју сви примити могу, која сиромашне благословити може, да буду богати у Богу, а од богатих захтева: да буду ништи духом.

Дар божији, испред кога ишчезавају све обмане живота, јер је у њему нада на вечни живот, и све земаљске наде побледе, јер у њему лежи изглед на небесну красоту.

Шта су дакле сви мутни изгледи на земљи пред истином, да нам је у Христу небо отворено, који нас као свемоћан и предобар отац позива: да будемо његова чеда! Радујте се праведни и веселите се, јер је велика награда ваша на небу.

Драги христијанине! Из породице обновио се свет, са материног крила дигао се спаситељ да изврши велико дело — спасења. Но и при самом том делу на крсту, није раздрешио породичне свезе, већ се бринуо за матер све дотле, док се поврати оцу.

Не заборављај дакле ни ти: да је позив породичног живота царству божијем служити.

А то ћеш лако испунити, ако Христа спаса, његов св. закон, и св. цркву твоју православну више него себе самог љубио будеш. Амин.

Гај у б. Граници, 1886.

Петар Димитријевић, парох.

ПОСЛАНИЦА РИМЉАНИМА.

(Наставак.)

Ст. 11. И знајући ово време, *καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν*. Елиптичан израз. Апостол изражава мисао, да је дужан хришћанин тако чинити т. ј. љубити ближњег и чувати се од зла, знајући да је дошло већ време да се пробуди од дремежа и сна грешнога. Тај смисао изражава и руски превод: Тако поступајте, зная время — ближайшее намъ спасеніе. Та близина или боље рећи приближивање спасења није дошло од приближења другог доласка, него од приближења самих хришћана к цели њихових тежња, усавршавања у добродетељи и примања средстава ка спасењу.

Ст. 14. Него се обуците у Господа нашег Исуса Христа. Као што смо навикли после сна да се облачимо у хаљине, које добу времена и нашој радњи одговарају, тако и после сна грешног дужан је хришћанин обући се у хаљине, које приличе његовом стању, а одежда је та сам Исус

Христос. Обући се у Христа значи: 1.) вером задобити Његове заслуге, и њиме своје грехе; 2.) Подражавањем Његовом светом животу откати себи хаљину добродетељи. Телу не угађајте по жељама. Не забрањује се старати о телу, него се осуђује прекомерно неговање, које прелази у похоту н. пр. из потребе јела и пића — преједенье и пијанство, из потребе имати одело— страст кицошагу и томе равно. Руски превод изражава баш ову мисао.

3. О снисходењу слабима у вери. (14, 1—26.)

Апостол нас је упозорио на заповед о љубави као на испуњење закона. Сада из те заповеди изводи он правила, како да се обраћамо са онима, који су слаби у вери односно употребљавања јела. Хришћани јудејски душевно су се узнемиривали кад су видили незнабошце да једу законом забрањена јела а не чувају Мојсијем установљене празнике и суботу, а тако исто хришћани незнабошки осуђивали су оне, који по јудејски живе, као људе, који немају духа хришћанске слободе. Апостол доказује, да разлика у јелу и пићу и данима сама по себи није никаква, него што се моралне стране човекове тиче, то је важно и има свога значаја. Најбоље се то опажа на онима, који су слаби у вери; један једе све, а други бира шта ће јести, а суди другога, заборављајући да све што човек ради, да је то управљено на славу божију. (1—8) Сам Христос спаситељ умрио је и васкрсао за то да влада над мртвима и живима. За то не треба осуђивати ближњег, који не ради онако како ми држимо да је боље. (9—13) Што се јела и пића тиче, ту нема ничега таквога, што се као нечисто сматрати може, да се они који једу и пију осудити могу; јер зарад получења царства божија преко је нужна правда, мир и радост; то ваља тражити. (14—19.) Чувати се треба да разлика та у јелу и пићу не саблазни оне, који осуђују оне, што једу и пију, јер они могу пасти у грех. (20—23.) Апостол завршује свој говор славопојем Богу, у којега сву наду полаже, да ће он све хришћане у вери утврдити, која одговара проповеди Апостоловој. (24—26.)

Ст. 1. А слабога у вери назива Апостол бојажљивога, који се колеба у расуђивању шта је дозвољено хришћанима а шта није, и нејаког, слабог, који важност приписује неважним стварима.

От. 3. . . . . јер га Бог прима. Пошто је Апостол научио како треба да се понаша један према другом у питању јела и пића, доказао је тиме, да Бог прима себи т. ј. у цркву и оне, који све једу. Па како Бог може судити о достојанству човека, то хришћанин не треба да осуђује ближњег свог, што ово или оно једе и пије, јер нико нема права судити туђем слузи, а хришћанин је слуга Божји.

Ст 5. 6. Што је рекао за јело и пиће, то се односи и на разлику дана. Јудеји су разликовали дане — суботу и празнике; и такав су појам пренели и у хришћанство, и сигурно осуђивали оне, који нису с њима разликовали исте. Апостол сећајући се речи спаситељевих, да је син човечији Господ и суботе, побуђује хришћанина да сву радњу своју удеси на славу Божју. Руски превод разјашњује словенски текст ових стихова. Речи: и који не разликује дана, Господу не разликује, у свима старим рукописима (Александр., ватиканском, синајском и др.) и у вулгати нема, но оне сачињавају битну потребу првом делу периода, и подлиност њихова доказује се сравњењем са даљом половином стиха, где се оном говори, који једе и оном, који не једе.

Ст. 8. Господу живети и

умрети значи: животом и смрћу прославити га. Хришћани су дужни прославити Господа, јер их је он крвљу својом искупио, умрьо и васкрсао, да овлада животом и смрћу.

(Наставиће се.)

ОДГОВОР

НА СТАВЉЕНО У 126. БР. „БРАНИКА“ О. Г. ПИТАЊЕ: **„Ко је, кад и где саставио девет црквених заповеди!“**

(Свршетак.)

У сачињеном архимандритом Јованом Рајићем катихизису и „ѿ неунітскагѡ епископскагѡ въ Карловцѣ 1774. л. держаннагѡ Сѵнода“ потврђеном и у Бечу изданом, наводе се црквене заповести овако:

„1) молити се богꙋ и слꙋшати слꙋжбꙋ божію сваке недѣлѣ и праздника.

2) хранити посте годишне (кои єсꙋ: постъ предъ рождествомъ христовымъ, и предъ воскресеніемъ єгѡ, и постъ святыхъ апостолъ, и среде и петка преко године.)

3) священа лица почитовати.

4) исповѣдати грѣхе, и причешћивати се у поменꙋте велике посте.

5) молити се за оне, кои єсꙋ у власти.

6) хранити посте и молитве, кое заповѣди мѣстный епископъ у време какве нꙋжде.

7) єретическе книге нечитати.

8) церквене ствари никомꙋ не употреблявати.

9) свадбамъ не бывати у време постѡвъ“. —

Рекох да римокатолици имају само пет црквених заповеди, и држим да неће шкодити, ако их ради сравњења овде наведем:

„1) светкуј заповедне благдане.

2) слушај побожно свету мису у недељу и у остале заповедне благдане.

3) пости на заповедне посне дне, и једи допуштена јела.

4) сваке се године најмање једанпут одређеному за то свештенику исповеди и о ускрсу се причести.

5) не свадбуј свечано у забрањено време.“

Рекао сам, а држим да сам и доказао, да је Петар Могила не само установио број црквеним заповедима, но и навео сам како их је он саставио био.

Но ко је, кад и где саставио данашњи текст црквених заповеди, као што га помесна српска црква употребљује?

Ко, кад и где? Архимандрит Јован Рајић 1774. у Ковиљу, а архијерејски синод у Карловцима усвојио га је те исте године. Рајић је црквене заповеди у неколико и у други ред ставио, као што се може видети, кад се сравни његов навод са наводом у Могилиној Омологији. Дотле су оне у њој друкчије гласиле, а како, може се видети из напоменутог извода омологије Могилине, који је извод митрополит Павле Ненадовић устројио 1754. а 1758. Захарије Орфелин на свет издао. А пре тога морале су оне још друкчије гласити. Навео сам како су оне 1744. и 1747. гласиле по катихизису Новаковића и Крижановског.

Тражећи данас у народној библиотеци у Београду руске катихизисе, да видим како Руси данас наводе црквене заповеди, наиђем на два рукописна катихизиса из прошлог века.

Мањи има овај наслов:

„Краткое наставленіє ѡ Вѣрѣ и Любвы к' тѣмъ иже желаютъ вѣчнаго наслѣдити живота. Сочинено єсть Арсеніевичемъ, протопресвитеромъ Панчевачкимъ“ —

и у њему се не наводе црквене заповеди.

Већи пак, који нема наслова, но само овај запис: „Книга сиа списана мною Јереемъ Андреемъ Арсениевичь, парохомъ града Темишвара на лѣто 1776. Маіа 10. в Темишварѣ“, — садржи у себи црквене заповеди и оне гласе овако:

„Вопросъ 187.

Колико сѹть и киа заповѣди церковниа;

Ѿвѣть:

Ѿбще в церковних установлениах полагаются девять: 1) есть еже молитися Богѹ и слѹшати церковная пѣниа во всякѹю Недѣлѹ и во дни Праздничиа: обаче еже молитися Богѹ, сиа есть самаго Бога заповѣдь: Ефес. 6, 18. церковнаяже точию посредственѣ. 2) хранити пости во вес годь опредѣлениа; и здѣ іако поститися достоить доволна сѹть свидѣтелства во писаній Божествених: Јоилъ: 2, 12 и 15. Варѹхъ 1, 5., Матей 6, 17., I. Коринт. 7. 5. Время же того количество и качество опредѣляти, есть во власти церковной, іаже устави в четири в годь главниа пости, среди же и пятка, и иниа меншиа. Каковѹже постѹ бити достоить описѹеть Исаиа пророкъ во главѣ 1. и во главѣ 58, и сей називается пость дѹховни. 3) священая лица чествовати, сие пак по завѣщанию Божию долженствѹемъ их в' подобающей чести имѣти, Сирахъ 4., Ѿзіа 31. до 33. I. Коринт. 44. 4) исповѣдати грѣхи и причащатися таинь святихъ Еѵхаристій. Но обоя сиа в' словѣ Божій заключаются, іако исповѣдь Мат. 18, 18. Јоань 20, 2. тако и причащение, Јоан 6, 50. 53. и индѣ. 5) молитися о сѹщихъ во власти, сие обаче точію посредственѣ церковь повелѣваеть, іавная есть о томъ заповѣдь Божиа у Јерем. во гл. 29. стих. 7. I. Тимот. 2. 1. и 2. 6) книги еретическиа невѣжамъ нечести. 7) хранити пости и молитви ѿ помѣснаго Архиереа установлениа во время нѹжди. 8) церковная имѣниа, ниже мирскимъ, ниже дѹховнимъ похищати и употребляти кромѣ церкве. 9) браковомъ во дни запрещениа небивати.

Сиа сѹть заповѣди нарицаемиа церковниа, ѿ нихже свойственѣ четире послѣдниа сѹтъ церковниа, іако въ писаніихъ іавѣ необрѣтаются, в' полѕѹже церковнѹю служать. А прочиа по далекомѹ видѹ могѹть назватися церковніа, свойственѣже сѹть заповѣди божиа, ово іако в' словѣ Божіемъ іавѣ назначаются, ово іако в' десятословіи заключаются“.

(Андрија Арсенијевић, који је ова два катихизиса писао, био је отац покојног проте панчевачког Косте Арсенијевића.)

Како у малом катихизису Платоновом од 1779. тако и у пространом од 1841., ког је издао руски синод, не налазе се црквене заповеди.

Друге руске катихизисе нисам могао наћи у Београду, те за то нисам у стању навести, како данашњим даном гласе код Руса црквене заповеди.

Па ни у катихизису, ког је г. прота Јован Борота с јелинског језика превео и 1881. издао, не наводе се црквене заповеди.

Ни грчки катихизис нисам могао наћи у Београду, да видим како код Грка гласе данас црквене заповеди.

Добротом г. Ђоке Поповића, равнајућег учитеља из Беле Цркве, добио сам у верном преводу црквене заповеди како гласе код Романа данашњим даном.

Оне гласе овако: „1) Молити се Богу и служити службу божију сваке недеље и празника. 2) Хранити посте годишње, који јесу: пост пред рођењем и васкрсењем Христовим, пост апостола и успенија Богородице, среде и петка, навечерије крштења господња, дан ваздвиженија часнога

крста и дан усековања св. Јована крститеља. 3) Свештеничка лица почитовати. 4) Исповедати грехе и причешћивати се у споменуте велике посте. 5) Молити се Богу за наше власнике. 6) Хранити посте и молитве, које наређује епархијски епископ. 7) Нечитати јеретичке књиге. 8) Ствари црквене не отстрањивати. 9) Не чинити свадбе у време поста.“

Ево оволико знадох одговорити „једном свештенику“ на његово питање: „Ко је, кад и где саставио црквене заповеди?“

Ко зна боље, широко му поље!

У Земуну 9. децембра 1887,

Димитрије Руварац,
парох земунски.

Религиозно-философски и црквено-историјски прилози.

(Наставак.)

Ми смо навели више места из Спиноце, јер је постао меродаван за богоучење других философа, ма да су га многи држали за атеисту. Но не мора ли се при читању тих изрека ставити питање: зашто се тај мислилац удалио од откривене религије, па се с великим напором трудио да у место божијег откривења, што се садржи у старом и новом завету, стави своју сопствену мудрост? Како ниско стоји та мудрост испод наукâ катихизиса, из којих свако, са лакоћом за дух и срце, сазна и научи биће и суштаство, својства и дела, намере и цели божије!

Али за чудо је богоучење Спиноцино славном протестанском мислиоцу и проповеднику *Хердеру*, тако импоновало, да је узвикнуо: „Чвор је разрешен, и злато што је у њему, лежи преда мном. Вечита праснага, снага над свима снагама само је једна, и у сваком својству њеном, ма како исто разум наш делио, она је бесконачно једнака. По вечитим законима свога суштаства мисли и ради бог оно што је најсавршеније, начином најсавршенијим, који он једини зна Нису мудре само његове мисли, него и мудрост сама, није само добро његово делање, него је то доброта сушта; и то све не по морању, не по самовољи, него по унутарњој, вечитој, њему својственој природи, по првобитној најсавршенијој доброти т. ј. по радљивости.“ — Но то се није морало изналазити по философским изјавама Спиноциним, ту је науку Хердер као хришћански теолог могао сазнати из библије и из јеванђеља.

Универзални философ *Лајбниц* забацио је Спиноцину теорему о једној недељивој апсолутној супстанцији, него је за телесни и духовни свет узео небројену количину простих супстанција, које је као битне јединице, „монаде“ назвао. Он је за основ појава материје увео у метафизику нематеријалне супстанције. По Лајбницу било је материјалних и нематеријалних простих супстанција, монада, и он је појам суштине и делања божанства ставио у „престабилирану хармонију“ суштине и делања. По тој теореми делале би дакле у богу а и у сваком човеку две монаде, једна материјална и једна духовна, у напред одређеној хармонији, од прилике као два засебна сâта, који ипак једнако иду. Но Лајбниц је на скоро напустио своју монадологију, која је на се обратила велику пажњу философа, ма да није оригинална, јер су је у старо доба још Питагорејци и Платоновци култивисали. Незнабошки философи су реч монада, правилније него Лајбниц, употребљавали за означај душа, које су произишле из светског духа, прамонаса. Али је Лајбниц на брзо опет постао добар хришћански философ, признао је учења о божијем откривењу, која су се у разним незнабошким религијама изопачила и тако распрострла, те су се најпосле у хришћанству потпуно усавршила .

Велики *Кант* устао је одлучно против оних, који су мисао о богу спустили у апсолутну супстанцију, као и против оних, који су ту мисао свели на апсолутну „идеју“; он је, свакако више световно-практички, него религиозно, на моралној свести човечанства оснивао биће једног најсавршенијег божанственог суштаства, које управља светом и суди. *Фихте* је означио бога као „морални светски поредак.“ *Шелингу* је био бог „природа, која вечито саму себе из неопредељености суште индиференције рађа за одређен, све више организован живот.“ *Хегел* огласио је бога за „апсолутну идеју разума, која се у природи саме себе одриче, па се у коначном духовном свету као апсолутан дух опет у себе враћа.“ Философском протестанском проповеднику *Шлајермахеру* беше бог „апсолутна, по себи проста и неодређена каузалност (узрочност) свега, што се природно и духовно збива.“

Ти цитати (наводи) довољни су, да покажу, да кад би бог доиста то био, каквим га хоће да направе философи што ван хришћанства спекулишу, — да не би било никаквог бога, да би се том философском учењу људска слутња о богу морала изопачити у лудило и неверије а религиозни осећаји смрзнути.

Дефиниције и дескрипције философа о богу могле би изгледати смешне, да нису значајне и да не заслужују поштовања с тога, што показују с каквим напором човечији дух тежи и усиљава се да бога позна и назове и да продре у тајне његове суштине и делања.

(Наставиће се.)

† МИЛУТИН РАТКОВИЋ,

УМИРОВЉЕНИ ИГУМАН РАВАНИЧКИ, ВИТЕЗ ОРДЕНА ФРАЊЕ ЈОСИФА I., ПРЕМИНУО 15. ЈАНУАРА 1887. У МАНАСТИРУ КРУШЕДОЛУ.

(Свршетак.)

Повратив се након 2 године из Италије, добије усљед препоруке вођене команде, а на основу своје више научне спреме парохију у Митровици, а после неколико година буде премештен у Руму за пароха и именован чланом архидијецезалне консисторије. Као парох румски био је познат као један од виђенијих свештеника у архидијецези а особито као добар проповедник и у опште речит човек, усљед чега је више пута био биран у жупанијске скупштине и у разне важније депутације. Осим тога био је пријатељ народној школи и старао се око уређења румских српских основних школа, због чега је био изабран и за местног школског управитеља. Његовим настојањем и трудом изнашла се око године 1860. тако звана „школска фундација“, коју су у Руми основали неки родољуби завештајима и прилозима и која је после разним прилозима умножена. Његовим ревним настајањем и по његовом предлогу решила је српска црквена општина румска, да се приход од те фундације употреби на стипендије добрим и сиромашним ђацима. Од тога времена уживали су — а и данас уживају — многи ђаци потпору из те фундације. Покојник је у шездесетим годинама издао и засебно штампану књижицу о постанку исте фундације и о знатним људима, који су родом из Руме а стекли су заслуга у Српству или у страном свету. Сигурно имаде и данас његових вршњака и познаника из млађега доба, који ће о његову раду и заслугама у Руми коју више знати. Пошто проведе у Руми доста дуго као парох, — напатив се као удовац свакојако,

ступи по наговору својих пријатеља, — којих је и међу тадањим вишим члановима наше јерархије доста имао, — у монашки чин, закалуђери се у ман. Хопову године 1868. и одређен буде за професора богословије у Плашком, где је око 2 године провео, оставив за собом код својих ђака и тамошњега свештенства лепа спомена са своје очинске доброте, учитељске ревности и практичне наставе у црквеној историји, у литургици и особито „црквеној хронологији“, коју је тако добро знао, као ретко који свештеник у нашој митрополији. Колико је Ратковић и тамо уважен био, доказује и то, што је постао чланом и горњокарловачке консисторије и изабран био за свештеничког посланика на карловачки сабор 1869. год. Вратив се 1870. године натраг у Срем, буде постављен за игумана и настојатеља манастира Раванице и као такав је одликован од Њег. Величанства орденом Франца Јосифа I. и ратном медаљом, за заслуге стечене по државу и цркву. Но пошто за манастирску управу и економију ни довољно снаге ни праксе имао није, почео је манастир под његовом управом јако опадати, због чега је стављен у мир са обиталиштем у ман. Крушедолу, где је 15. јануара ове године по кратком боловању и преминуо у 70. години свога живота. На погребу му говорио је г. парох сурдучки Светозар Сечански надгробну реч, у којој је истакао врлине и заслуге покојникове.

Од његових књижевних радова имаде доста расуто по старијим издањима „Школскога Листа“, духовном листу „Беседи“ и у „Духовном Зборнику“ од 1868. до 1869. год., а писац ових редова имао је прилику видети и прочитати лепу збирку његових црквених беседа за штампу спремљених, које ће се сигурно међу његовим заосталим артијама у манастиру Крушедолу наћи и које би требало потражити, прегледати и одабрати, па ако не у целини, а оно поједине боље беседе у нашим духовним часописима штампати, јер је он био добар проповедник и беседе су му биле лепо и особито за народ удешене. Осим неких проповеди, које су штампане у „Духовном Зборнику“, писао је Ратковић у „Беседи“ (год. 1868 и 1869.) више чланака, између којих и ове: „Реч у своје време“ (ради канонизације пок. кнеза Михаила), „Степени свештенства“, „О црквеној историји Јевсевија Памфила“ и т. д. У „Беседи“ за год. 1869. изишла је у 8 бројева и његова „Хронологија црквена“ (временословље), која је најпре угледала света у „Школском Листу“ и коју је покојник у последње време проширио и дотерао, те је поднео „Матици Српској“ да се награди и на свет изда. Та је „Хронологија црквена“ истина на основу неповољне критике само са формалне стране била одбијена; но њу би свакојако требало изнаћи, још једном прегледати и за штампу удесити; јер у њој имаде много интересантних и врло практички изведених питања и решења, која мало који наш свештеник онако подробно знаде, а свакоме су нужна. С тога би штета била, да се тај многогодишњи, свештенству а особито нашим богословима (који о црквеној хронологији и њеним појединим проналасцима тако рећи ни појма немају) корисни труд покојников са свим упропасти.

С обзиром на наведене лепе стране и свештеничке труде покојникове, заиста је заслужио, да му ма и сада над гробом рекнемо: Лака му земља и вечна му памет! —ћ.

СРПСКЕ СТАРИНЕ.

Саопштава **Максим Лудајић.**

(Наставак.)

По документима, који су нам при руци, држао се први збор 19. јануара (XLIV) а други 17. марта год. 1736. (XLVIII) у Београду. — Из писма митр. Вићентија (XLVII) дознајемо: да будимски, пештански и с. андрејски депутирци — премда су позвани били — нису дошли на први збор, а ни епархија будимска није била заступљена на првоме збору, — с тога их митр. Вићентије поново позива „что бы ннѣ Грядѹщія Ѳеѡдоровыя сѹботи здѣ (у Београд) — — пришли“ ма и који дан касније, јер ће збор на скупу бити; ал' будимски, пештански и с. андрејски депутирци ни на овај други збор не дођоше у Београд. Уопште ни епископ будимски ни други депутирци епархије будимске не дођоше „наразговоръ ѡбщій.“ Је ли касније епархија будимска заступљена била у може бити продуженим седницама овог другог збора? није ми познато.

Закључак, који је донесен у првој седници онога збора, који се у Београду 17. марта год 1736. обдржао, потписали су њих 25 лица, међу којима 1 епископ без епархије, 1 прота, 3 игумана и 7 свештеника. Шлавонски владика Никифор Стефановић заватио је три епархије и присутан био као пуномоћник на овоме збору. Од клира дакле њих свега 13.

Нису присутни били на овом другом збору будимски, пештански и с. андрејски депутирци, није будимски епископ, у опште није ни епархија будимска, није била ни подунавска ни потиска крајина заступљена. Од Бачке стране баш нико не дође на збор, — па где је владика Бачки, Темишварски, Карансебешки, где ли је хрватски епископ Симеон Филиповић, или су може бити ови после оне велике претње и на „последне позиваніе“ ипак дошли, ко ће то знати?

Пак шта је овај други збор од 17. марта 1736. на ону љуту оптужбу: да је митрополит Вићентије „цело ѹниятъ“ одговорио? Збор је у две речи одговорио ово: „нестъ истинна“. — Види се, да збор није ишао на то, да извиди у чему је ствар, и има ли темеља оној оптужби, коју је Бачки владика помеђу Србима у Бачкој пронео? Другим речма: збор није тражио шта се говори о митрополиту Вићентију, него ко то говори, — па будући да то Бачки владика говори, дед сад по њему, он је овакав и овакав човек, њега треба казнити и т. д. Ал' није тако. Збор је добро знао, да се узрујало Српство због тога што је проглашено било: да је митрополит Вићентије „цело ѹниятъ“. Та за то се тај збор и састао у Београду, да извиди ствар и да умири народ. Јест, ал' збор је држао, да ће с тим умирити народ, ако каже да оно „нестъ истинна“ што се о митрополиту Вићентију говори. Чудна посла!

Збор је саслушао све оно, што се о митрополиту Вићентију говорило: да је он „цело ѹниятъ“, да је и владика будимски говорио: „дає гдинъ архиепскпъ ѹниятъ“, па место да је позвао на одговор митр. Вићентија и да га је саслушао, шта ће он на све ово казати? јер се о њему говорило да је он „цело ѹниятъ“ а не да су депутирци онога збора унијати, па поред свег тога збор одговара у место оптуженога митр. Вићентија да оно што се на овога говори „нестъ истинна“ а митрополит лепо ћути баш као да се то њега и не тиче.

А ко ће веровати збору, да оно

„нестъ истинна“ што се о митр. Вићентију говорило, кад митрополит сам нигде не тврди, да то „нестъ истинна.“ Види се дакле, да је збор без икаквога разлога узео митрополита у своју обрану, а не каже, да је од митрополита опуномоћен изрећи: да „нестъ истинна“ да је он унијат. Али како ће то рећи, кад се нигде не спомиње, да је збор њега на одговор позвао? Остаје дакле, да је у корист митрополита Вићентија само збор изрекао да „нестъ истинна“, а митрополит при томе не рече ни беле ни црне; у народу је пак остало: да је митрополит Вићентије „цело 8ниятъ“.

(Наставиће се.)

Белешке.

(**Ширење православља.**) Као што јавља петроградски „Церковный Вѣстникъ“ успешно напредује ширење православне вере у *Сибирији*. Православље се шири нарочито много већма него пре у тункинском крају. Киренски епископ Макарије крстио је тамо не давно 200 људи. — У *Курландији* прешло је године 1886 у православну веру 1,081 лутеран, 8 католика и 3 расколника. — У Кијеву прешао је из римокатоличке у православну веру докторанд права са прашког универзитета К. О. *Стрејчек*, који је дошао у Русију, да изучи догмате православне вере. Ступио је као студент у кијевску духовну академију. — У Черновицама, у *Буковини*, присајединио се православној цркви унијатски архимандрит и настојник неког галичко-унијатског манастира Иван Теодор *Корзински*. Тај чин обрадовао је све галичке Русе, а изазвао читаву буру у пољској штампи и код римске пропаганде, која у Буковини неуморно ради на ширењу уније.

(**На пештанском свеучилишту**) уписало се овога зимњег течаја 3663 слушаоца. Од тога броја долази: на богословски факултет 91, на правнички 1708, на медицински 1199, на философски 361; на фармацевтском заводу има 237. а на курсу за бабичлук 67 слушалаца.

Књижевни оглас.

Позив на претплату, на нов лист: **ВЕСНИК СРПСКЕ ЦРКВЕ**. Има и сувише јаких и оправданих разлога који нас руководе, да поред постојећих црквених листова у Србији и на страни, покренемо и овај нов, црквено-религијски лист. Док они обрађују стручно црквено-богословска питања и баве се искључиво науком богословском, дотле суврмена, религијска питања из живота и практике црквене, помињу само узгред, без даљег разлагања и претресања. Ову другу страну, нарочито данашње стање и положај српске цркве, њен унутарњи живот и развијање, биће поглавити задатак овог новог листа. А питања, како канонских, тако и административних и религијско-друштвених, има и сувише, која су још једнако отворена и ишчекују да се свестрано претресу и расчисте. Само ваља отпочети, па ће тек онда избити на површину све, што је значајно и стварно како по цркву, тако и по сами државни склоп. А ово је сада на дневноме реду.

То је уједно и побуда, која нас обнадежава, да ће овај нов црквени лист, што га покрећемо, заинтересовати не само свештенство српско, већ и остале побожне Хришћане, надајући се, да ће он задовољити потребу, која се опажа у овим садашњим, прелазним данима.

„**Весник српске цркве**“ доносиће по могућству чланке и расправе овог садржаја: О вери и побожности хришћанској. О савременим — црквеним питањима с погледом на развитак српске цркве. О црквеним установама, с применом на практику у српској цркви. О дужностима, раду и узајамности српског свештенства, као учитеља народа и проповедника вере, морала и побожности. О Христовој науци, њеном значају и примени, у васпитању и животу. О положају цркве у друштву и држави и њиховој узајамности. Речи и беседе црквене. Приче и поуке из хришћанске историје. Дневна питања из савременог црквеног живота (дописи). Белешке из стране црквене

књижевности. Библиографија српске књижевности. Расписи и наредбе црквених власти у Србији. Читуља словенских и српских светаца. Ситнице. — Правило црквено. — Огласи. Лист ће излазити три пута месечно. Цена је листу на годину 12 динара. А претплатити се може најмање на пола године. — Претплата се шаље напред потписатом и то у плаћеном писму. Претплату примају и све поште у Србији.

На Никољ-дан 1887. год.
у Београду.

Свет. Ј. Никетић,
проф. беогр. богословије.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Навршило се ево четири пуне године дана од како излази „Глас Истине“. Да ли је овај лист за то време одговорио својој задаћи и програму, није наше да пресуђујемо, па ипак смемо рећи, да смо своју уредничку и издавалачку дужност савесно вршили, те држимо да смо тиме стекли права не само на даљи опстанак листа, него и на топлији и бољи одзив читалачке публике.

„Глас Истине“ излазиће и од сада два пута месечно, на читавом табаку, у овом садашњем облику. Цена је листу: за Аустро-Угарску 2. фор. на целу годину, 1 фор. на пола године; за Србију и остале крајеве годишње 5 динара или $2^1/_2$ динара на пола године. Ово је тако малена цена, да га и најсиромашнији држати може. Обраћамо се дакле на свесне родољубе наше, а нарочито на господу свештенике с молбом, да нас претплатом својом потпомогну, како бисмо племенитој задаћи листом овим што боље одговорити могли.

Наше вредне и родољубиве скупљаче претплате молимо, да се својски потруде, те да нам скупе што већи број претплатника, а ми им уз топлу захвалу драге воље уступамо 10% од скупљеног новца или сваки 11-ти примерак листа бесплатно.

Уредништво и издаватељство „Гл. Истине.“

☛ Све дужнике наше, којима су разаслате нарочите карте и сада уз овај број цедуље као опомене, молимо да сваки свој дуг у најкраћем року подмирити изволи, иначе мораћемо их овде на овом месту по именце јавно позвати, да свој дуг одуже. ☚

Администрација „Гл. Истине.“

Смртовна објава и јавна захвала.

Болним срцем јављамо свима познаницима и пријатељима тужну вест, да нам се никад незаборављени супруг, отац, свекар и односно деда

ПРОТОЈЕРЕЈ ПАВЛЕ ИВКОВИЋ,
парох варјашки и приседник конзисторије темишварске,

у 84. години свога живота, након кратког боловања, 21. декембра 1887 (2. р. јануара 1888) у Варјашу, у вечност преселио.

Тело милог нам покојника опојано је 23. декембра о. г. у 10 сахата пре подне, те је по том предано у гробницу на варјашком гробљу матери земљи на вечиту сахрану.

Уједно изричемо преч. свештенству и штоз. становништву из Варјаша и околине, свима укупно и сваком појединце, који су приликом укопа последњу почаст указали, на њиховом топлом саучешћу нашу дубоку благодарност.

Ана Ивковићка рођ. Петровићева, супруга. Петар Ивковић, син. Јелена Ивковићка рођ. Ристићева, снаха. Младен, Марија, Олга и Ана Ивковић, унуци.

„Глас Истине“ излази 15-ог и последњег дана сваког месеца на читавом табаку велике 8-не. — Рукописи шиљу се г. Сави Петровићу уреднику, а претплата штампарији А. Пајевића у Нови Сад.

Цена је листу: За Аустро-Угарску: на целу годину 2 ф., на пола год. 1 ф. За Србију: на целу годину 5 дин.; на по год. $2^1/_2$ дин. Из Србије предплату прима књижара В. Валожића у Београду.

Још се могу добити сви бројеви „Гласа Истине“ од почетка до данас.

ВЛАСНИШТВО, ИЗДАЊЕ И ШТАМПА А. ПАЈЕВИЋА. У НОВОМ САДУ.